

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖNDER BALIKÇI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/6009)

Karar Tarihi: 15/2/2017

R.G. Tarih ve Sayı: 5/5/2017 - 30057

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM
Üyeler : Celal Mümtaz AKINCI
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Recai AKYEL
Raportör : Yunus HEPER
Başvurucu : Önder BALIKÇI
Vekili : Av. Ömer Faruk CAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, İnternet haber sitesindeki köşe yazısı nedeniyle başvuru aleyhine tazminata hükmedilmesinin ifade ve basın özgürlüklerini ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 25/4/2014 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.
7. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:
9. Başvurucu, 1972 yılından itibaren Balıkesir ilinin Bandırma ilçesinde gazetecilik yapmaktadır. Başvurucu, sürekli basın kartı sahibidir. Başvurucu, meslek yaşamı boyunca gazetecilik faaliyetleri nedeniyle hakkında hiçbir ceza veya hukuk davası açılmadığını ifade etmektedir.
10. Başvurucu 14/3/2013 tarihinde, Bandırma Manşet isimli İnternet gazetesinde, Bandırma ilçesinde kurulu Eti Maden İşletmeleri Bandırma Bor ve Asit Fabrikası İşletme Müdürü R.Ş. (müşteki) hakkında "*Gözlerim Yaşardı Doğrusu*" başlıklı bir yazı kaleme almıştır. Söz konusu yazıda başvuru şu ifadelere yer vermiştir:

"... Törende Mehmet Akif'in Çanakkale Destanını dile getiren çok duygusal şiirler dile getiriliyor. Sevgili müdürüm Şekerci'ye bakıyorum gözleri sulanmış! Ona bakarak ben de duygulanıyorum. Ağlamamak için kendimi zor tutuyorum. Şekerci'nin gözleri çakmak çakmak, gel de duygulanma.

İşte ülkeyi sevmek böyle olur Recep müdürüm. Devlet memurluğu çalışma saatlerin bile bir yana bırakıp koşarak gelmiş törene. İyi ki 7 CHP'li milletvekilinin Bandırma fabrikasını ziyaret için geldikleri günde olduğu gibi aniden bir kent dışı görevi çıkmamış. Yoksa bu töreni nasıl izleyecekti.

Ne diyelim Allah herkesin gönlüne Recep Şekerci gibi vatan ve ulus sevgisi versin, amin!"

11. Başvurucu, müştekinin seçimler öncesinde bir siyasetçi gibi davrandığını ve seçimlerde aday adayı olması nedeniyle de birçok törene katıldığını gözlemlemiştir. Başvurucuya göre bir kamu görevlisi olan müşteki, taraflı davranmaktadır. Zira ana muhalefet partisinin milletvekillerinden yedisi müştekinin müdürü olduğu fabrikayı ziyarete geldiğinde mazeret bildirerek onları karşılamadığı hâlde başka toplantı ve törenlere katılmıştır. Başvurucu, ayrıca törende şiir okunması sırasında müştekinin gözlerinin yaşarmasını hicvetmiştir.

12. Müşteki, başvurunun kaleme aldığı yazıda kendisi hakkında asılsız iddialarda bulunması nedeniyle itibarının zedelendiğini ileri sürerek 21/3/2013 tarihinde Bandırma Asliye Hukuk Mahkemesinde manevi tazminat davası açmıştır.

13. Müşteki, İnternet gazetesine bir cevap metni göndermiş ve bu metin 2/4/2013 tarihinde gazetede yayımlanmıştır.

14. Bandırma Asliye Hukuk Mahkemesi, söz konusu yazının müştekiyi tahkir ettiğine karar vermiştir. Mahkeme gerekçesinde, demokratik bir toplumda ifade ve basın özgürlüklerinin önemine dikkat çekilmiş ve Anayasa'da yer alan kurallara atıf yapılmıştır. Mahkeme ayrıca, başvuruya konu yazının bazı bölümlerinde hiciv ve mizah unsurlarının yer aldığını tespit etmiştir. Mahkemeye göre hiciv, bir kimseyi incitmeden yapılan "ince alay"dır. İlk Derece Mahkemesi bu açıklamalarının ardından müştekinin şiir okunması sırasında gözlerinin yaşarmasına getirilen eleştirinin mizah sınırlarını aşarak aşağılayıcı ve alaycı bir anlam kazandığını değerlendirmiştir. Mahkemeye göre kişilerin duygularını dışa vurma biçimlerinin alay konusu yapılması kişilik haklarına haksız saldırı oluşturmaktadır. Mahkeme, başvuru aleyhine 1.000 TL manevi tazminata hükmetmiştir.

15. Yargıtay, başvurunun temyiz talebini 19/2/2014 tarihli ilamı ile reddetmiştir. İlam, başvuruca 27/3/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

16. Başvurucu 25/4/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

17. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "Sorumluluk" kenar başlıklı 49. maddesi şöyledir:

"Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.

Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür."

B. Uluslararası Hukuk

18. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme)10. maddesi şöyledir:

"1. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar...

2. Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, (...) için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir."

19. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre ifade özgürlüğü, demokratik toplumun temelini oluşturan ana unsurlardandır. AİHM ifade özgürlüğüne ilişkin kararlarında, ifade özgürlüğünün toplumun ilerlemesi ve bireyin gelişmesi için gerekli temel şartlardan birini teşkil ettiğini yinelemektedir. AİHM'e göre 10. maddenin 2. paragrafı saklı tutulmak üzere ifade özgürlüğü sadece toplum tarafından kabul gören, zararsız veya ilgisiz kabul edilen "bilgi" ve "fikirler" için değil incitici, şoke edici ya da endişelendirici bilgi ve düşünceler için de geçerlidir. Bu, yokluğu hâlinde "demokratik bir toplum"dan söz edemeyeceğimiz çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin bir gereğidir. AİHM, 10. maddede güvence altına alınan bu hakkın bazı istisnalara tabi olduğunu ancak bu istisnaların dar yorumlanması ve bu hakkın sınırlandırılmasının ikna edici olması gerektiğini vurgulamıştır (*Handyside/Birleşik Krallık*, B. No: 5493/72, 7/12/1976 § 49; *Von Hannover/Almanya (No. 2)*, B. No: 40660/08 ve 60641/08, 7/2/2012, § 101).

20. AİHM, demokratik bir toplumda basının oynadığı temel rolün altını birçok kez çizmiştir. AİHM'e göre -her ne kadar başkalarının şöhret ve haklarının korunmasıyla ilgili olarak bazı sınırları aşmaması gerekse de- basın görev ve sorumluluklarının bilincinde olarak kamu yararını ilgilendiren her konuyu iletme görevi vardır. AİHM, basının böyle konularda bilgi ve fikir yaymadan ibaret olan görevine kamunun bu fikir ve bilgileri alma hakkı eklendiğini hatırlatmıştır. AİHM'e göre bu görevi olmasa basın, vazgeçilmez kamusal "gözetleyici" (watchdog) rolünü oynayamaz (*Bladet Tromsø ve Stensaas/Norveç [BD]*, B. No: 21980/93, 20/5/1999, §§ 59, 62; *Pedersen ve Baadsgaard/Danimarka [BD]*, B. No: 49017/99, 17/12/2004, § 71; *Von Hannover/Almanya (No. 2)*, § 102).

21. AİHM, *Radio France/Fransa* (B. No: 53984/00, 30/3/2004, § 37) davasında basın özgürlüğünün kapsamının demokrasi ile yakın ilişkisinin doğal sonucu olarak bir dereceye kadar abartıya ve hatta kışkırtmaya izin verecek şekilde geniş yorumlanması gerektiğini belirtmiştir:

"Mahkeme "görev ve sorumluluklar"ın, ifade özgürlüğünün doğasından kaynaklandığını yineler. 10. madde tarafından kamusal yararlarla ilişkin meselelerin aktarılması için gazetecilere sağlanan güvencenin şartı, gazetecilik etiğine uygun olarak onların kesin ve güvenilir bilgi sağlamak konusunda iyi niyet sahibi olmalarıdır (örneğin bkz. *Bladet Tromsø and Stensaas/Norveç*, § 65; *Colombani ve diğerleri/Fransa* B. No: 51279/99, 25/06/2002, § 65). Ne var ki basın özgürlüğü belli dereceye kadar abartmaya hatta kışkırtmaya (provocation) izin verir (bkz. özellikle, *Bladet Tromsø and Stensaas/Norveç*, § 59)..."

22. AİHM, bir gazete makalesinde hakaret içerdiği iddia edilen beyanlara karşı bir kimsenin itibarının korunması hakkını özel yaşam kapsamında görmektedir (*White/İsveç*, B. No: 42435/02, 19/12/2006, §§ 19, 30). AİHM'e göre kamusal bir tartışma bağlamında ve yayımlanan yazılar nedeniyle eleştirilmiş olsa bile bir kişinin itibarı, kişisel kimliğinin ve manevi bütünlüğünün bir parçasını oluşturur (*Pfeifer/Avusturya*, B. No: 12556/03, 15/11/2007, § 35; *Axel Springer AG/Almanya*, B. No: 39954/08, 7/2/2012, § 83).

23. AİHM, ifade özgürlüğü ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin çatışması hâlinde şöhret ve itibarı söz konusu olan kişi bir siyasetçi ise ilke olarak ifade özgürlüğü lehine bir değerlendirme yapmaktadır. AİHM, *Lingens/Avusturya* (B. No: 9815/82, 8/7/1986, § 42) kararında politikacıların kendilerine yöneltilen ağır eleştirilere tahammül etmek durumunda olduğunu vurgulamıştır:

"... Basın özgürlüğü, halka siyasal liderlerinin düşünce ve davranışlarını tanıma ve onlar hakkında fikir oluşturma imkanı verir. Daha genel olarak siyasal tartışma özgürlüğü Sözleşme'ye hakim olan demokratik toplum anlayışının tam da merkezinde yer alır.

Bir siyasetçiyle ilgili eleştirilerin kabul edilebilir sınırları, özel bir şahısla ilgili eleştiri sınırına göre daha geniştir. Bir siyasetçi, özel şahıstan farklı olarak, her sözünü ve eylemini bilerek ve kaçınılmaz bir biçimde, gazetecilerin ve halkın yakın denetimine açar. Siyasetçi kendisine yönelik eleştirilere karşı daha geniş bir hoşgörü göstermek zorundadır..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Mahkemenin 15/2/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. İfade ve Basın Özgürlüklerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

25. Başvurucu, müşteki hakkında kaleme aldığı eleştiri yazısında mizah ve hiciv öğelerinin bulunduğunu ancak müştekiye hakaret etmediğini ileri sürmüştür. Başvurucu, müştekinin Bandırma ilçesinde tanınan bir kişi olduğunu, olayların geçtiği tarihte siyasete atılacak olması nedeniyle sık sık toplantılara katıldığını ve sonuçta belediye başkan adayı olduğunu belirtmiştir.

26. Başvurucuya göre söz konusu yazı, müştekinin törenlere katılıp gözyaşı dökmesini mizahi bir dille eleştirmiştir. Başvurucu, müştekinin cevap ve düzeltme metninin İnternet sitesinde yayımlanmasına rağmen ayrıca tazminat ödemeye mahkûm edilmesi nedeniyle ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Bakanlık görüşünde, Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen bireyin şeref ve itibarının korunması hakkı ile 26. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğü arasında demokratik toplumun gerekleri dikkate alınarak adil bir denge kurulması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşünde ayrıca Anayasa Mahkemesinin ve AİHM'in içtihatlarından örnekler verilerek zikredilen kararlarda yer alan ilkelerin gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir.

2. Değerlendirme

28. İddianın değerlendirilmesinde ifade ve basın özgürlüklerinin korunduğu Anayasa'nın 26. ve 28. maddeleri dayanak alınacaktır. Anayasa'nın "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" kenar başlıklı 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar..."

Bu hürriyetlerin kullanılması,... başkalarının şöhret veya haklarının,... korunması ... amaçlarıyla sınırlanabilir..."

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir."

29. Anayasa'nın "Basın hürriyeti" kenar başlıklı 28. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Basın hürdür, sansür edilemez..."

Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.

Basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26 ve 27 nci maddeleri hükümleri uygulanır..."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

30. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı

31. Başvurucunun bir İnternet sitesinde yayımlanan köşe yazısı nedeniyle 1.000 TL manevi tazminat ödemesine karar verilmiştir. Söz konusu Mahkeme kararı ile başvurucunun ifade ve basın özgürlüklerine yönelik bir müdahale yapılmıştır.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

32. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

33. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

34. Bu sebeple sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

(1) Kanunilik

35. 6098 sayılı Kanun'un 49. maddesinin "kanunla sınırlama" ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

(2) Meşru Amaç

36. Başvurucunun tazminat ödemekle cezalandırılmasına ilişkin kararın "başkalarının şöhret veya haklarının korunması"na yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

(3) Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk ve Ölçülülük

(a) Genel İlkeler

37. Anayasa Mahkemesi "demokratik toplum düzeninin gerekleri" ifadesinden ne anlaşılması gerektiğini daha önce pek çok kez açıklamıştır. Buna göre temel hak ve özgürlükleri sınırlayan tedbir, bir toplumsal ihtiyacı karşılamalı ve başvurulabilecek en son çare niteliğinde olmalıdır (*Bekir Coşkun* [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, § 51; *Mehmet Ali Aydın* [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, § 68; *Tansel Çölaşan*, B. No: 2014/6128, 7/7/2015, §51). Derece mahkemelerinin böyle bir ihtiyacın bulunup bulunmadığını değerlendirmede belirli bir takdir yetkisi bulunmaktadır. Ancak bu takdir payı, Anayasa Mahkemesinin denetimindedir.

38. Öte yandan temel hak ve özgürlüklere yönelik herhangi bir sınırlamanın -demokratik toplum düzeni için gerekli nitelikte olmakla birlikte- temel haklara en az müdahaleye olanak veren ölçülü bir sınırlama niteliğinde olup olmadığının da incelenmesi gerekir (AYM, E.2007/4, K.2007/81, 18/10/2007; *Kamuran Reşit Bekir* [GK], B. No: 2013/3614, 8/4/2015, § 63; *Bekir Coşkun* §§ 53, 54; ölçülülük ilkesine ilişkin açıklamalar için ayrıca bkz. *Abdullah Öcalan* [GK], B. No: 2013/409, 25/6/2014, §§ 96-98; *Tansel Çölaşan*, §§ 54, 55; *Mehmet Ali Aydın*, §§ 70-72). Bu sebeple hükmedilen tazminatın, müştekinin maruz kaldığı düşünülen zararıyla makul bir ölçülülük ilişkisi içinde olması gerekir.

39. İnternet haberciliğinin -basının temel işlevini yerine getirdiği sürece- basın özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerekir (*Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş.*, B. No: 2013/2623, 11/11/2015, §§ 36-42).

40. Öte yandan Anayasa'nın 26. maddesinin birinci fıkrası, ifade özgürlüğüne içerik bakımından bir sınırlama getirmemiştir. İfade özgürlüğü; siyasi, sanatsal, akademik veya ticari düşünce ve kanaat açıklamaları gibi her türlü ifadeyi kapsamına almaktadır (*Ergün Poyraz (2)* [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 37). Bu itibarla eleştirel bir yazı türü olan hiciv yazıları, başkaları açısından "değersiz" veya "yararsız" görülse bile kişilerin subjektif değerlendirmelerinden bağımsız olarak ifade özgürlüğünün korumasındadır.

41. İfade özgürlüğü ile basın özgürlüğü herkes için geçerli ve demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir (*Bekir Coşkun*, §§ 34-36). Basın özgürlüğünün kamuoyuna çeşitli fikir ve tutumların iletilmesi ve bunlara ilişkin bir kanaat oluşturması için en iyi araçlardan birini sağladığı açıktır (*İlhan Cihaner (2)*, B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 63). Buna, mevcut başvurudaki gibi davalarda halkın siyasetçilere ilişkin bilgileri alma hakkının eklendiği de hatırdan tutulmalıdır.

42. Buna ilave olarak Anayasa Mahkemesi; siyasetçilerin, kamuoyunca tanınan kişilerin ve kamusal yetki kullanan görevlilerin gördükleri işlev nedeniyle daha fazla eleştiriye katlanmak durumunda olduklarını ve bunlara yönelik eleştirinin sınırlarının çok daha geniş olduğunu her zaman vurgulamıştır (Siyasetçilerle ilgili olarak bkz. *Ergün Poyraz (2)*, § 58; kamusal yetki kullanan görevlilerle ilgili olarak bkz. *Nilgün Halloran*, B. No: 2012/1184, 16/7/2014, § 45; tanınan bir Cumhuriyet başsavcısı ile ilgili olarak bkz. *İlhan Cihaner (2)*, § 82). Buna karşılık demokratik bir toplumda basına, siyasetçileri ve kamu görevlilerini eleştirme ve onlar hakkında yorum yapma hakkı tanınmış olmakla birlikte bu eleştirilerin kişilerin itibarlarına zarar verir boyuta ulaşmaması gerekir.

43. Bu sebeple Anayasa'nın 26. ve 28. maddeleri tamamen sınırsız bir ifade özgürlüğü garanti etmemiştir. 26. maddenin ikinci fıkrasında yer alan sınırlamalara uyma yükümlülüğü, ifade özgürlüğünün kullanımına basın için de geçerli olan bazı "görev ve sorumluluklar" getirmektedir (*Erdem Gül ve Can Dündar* [GK], B. No: 2015/18567, 22/2/2016, § 89; *R.V.Y. A.Ş.*, B. No: 2013/1429, 14/10/2015, § 35).

44. Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasına göre ifade özgürlüğünün sınırlandırılma nedenlerinden biri de başkalarının şöhret veya haklarının korunmasıdır. Bireyin şeref ve itibarı, kişisel kimliğinin ve manevi bütünlüğünün bir parçasını oluşturur ve Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasının korumasından faydalanır (*İlhan Cihaner (2)*, § 44) Devlet, bireyin şeref ve itibarına keyfi olarak müdahale etmemek ve üçüncü kişilerin saldırılarını önlemekle yükümlüdür (*Nilgün Halloran*, § 41; *Adnan Oktar (3)*, B. No: 2013/1123, 2/10/2013, § 33; *Bekir Coşkun*, § 45).

45. Bu sebeplerle Anayasa Mahkemesi benzer başvurularda, başvurucaunun cezalandırılmasına ilişkin derece mahkemelerinin kararlarında başvurucaunun ifade özgürlüğü ile başkalarının şöhret veya haklarının korunması arasında adil bir dengenin gözetilip gözetilmediğini değerlendirir (*Nilgün Halloran*, § 27; *İlhan Cihaner (2)*, § 39). Bu, soyut bir değerlendirme olmayıp Anayasa Mahkemesi başvurucaunun kullandığı ifadelerin türünün kamusal tartışmalara katkı sunma kapasitesinin, ifadelere yönelik kısıtlamaların niteliğinin ve kapsamının, ifadelerin kimin tarafından dile getirildiğinin, kime yöneldiğinin ve kamuoyu ile diğer kişilerin kullanılan ifadeler karşısında sahip oldukları hakların ağırlığının gerektiği gibi değerlendirilip değerlendirilmediğine bakar (*Nilgün Halloran*, § 41; *Ergün Poyraz (2)*, § 56). Bunun için başvuruca tarafından söylenen sözlerin, yazının tamamı ve söylendiği bağlamdan kopartılmaksızın olayın bütünselliği içinde değerlendirilmesi gerekir (*Nilgün Halloran*, § 52).

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

46. Başvuruya konu yazı, 30/3/2014 tarihinde yapılan mahallî seçimlerden bir yıl kadar önce kaleme alınmıştır. Bu tarihte müşteki, Bandırma ilçesinin sosyal ve ekonomik

hayatında çok önemli bir yeri olan bor ve asit fabrikalarının işletme müdürü olarak görev yapmaktadır ve bu sebeple de tanınan bir kişidir. Müşteki, mahalli siyasetle ilgilenmekte ve yaklaşan belediye seçimlerinde, o tarihte ve hâlen iktidarda olan partiden aday olacağı konuşulmaktadır. Nitekim başvuruya konu davanın İlk Derece Mahkemesinde devam ettiği sırada müşteki, iktidar partisinden belediye başkan adayı olmuş ve seçimlerde yarışmıştır. Bu sebeple müştekinin yerel ölçekte bilinir bir kişi olmasına onun siyasi kimliği de eklenmiştir.

47. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru incelemesinde bireylerin anayasal hakları ihlal edilmediği sürece derece mahkemelerinin dava konusu olguları değerlendirmesine ve hukuku yorumlamasına müdahalede bulunmaz. Buna karşın somut olayda İlk Derece Mahkemesi, başvurunun basın özgürlüğü ve bu bağlamda ifade özgürlüğü ile müştekinin şeref ve itibarına saygı hakları arasında bir denge kurma işlemi yapmamıştır. Mahkeme, bahse konu yazının mizah sınırlarını aşarak aşağılayıcı ve alaycı bir anlam kazandığı biçiminde soyut bir değerlendirme yapmakla yetinmiş ve yazının ne genel çıkarı ilgilendiren bir tartışmaya katkı sunup sunmadığı sorusuna önem vermiş ne de haberin yapıldığı şartlar üzerine eğilmiştir. Mahkeme, müştekinin aktif siyasete hazırlandığını gözönünde bulundurmadığı gibi kamuoyunun müştekinin tutumunu bilme ve takip etme hakkını da değerlendirmemiştir. İlk Derece Mahkemesinin başvuru tarafından kaleme alınan yazının tamamını, yazıldığı bağlamdan kopartmaksızın olayın bütünselliği içinde değerlendirdiği de söylenemez.

48. Dahası İlk Derece Mahkemesi, müştekinin İnternet gazetesine gönderdiği cevap metninin gazetede yayımlanmış olmasını da değerlendirmeye almamıştır. Oysa cevap metninin gazetede yayımlanmasıyla müşteki, kendisi hakkındaki yanlış olduğunu düşündüğü yayının muhatabı olmuş kitleye ulaşarak tartışmaya katılma ve kamuoyunun doğru bilgilendirilmesini sağlama fırsatını bulmuştur (Cevap ve düzeltme hakkının demokratik bir toplumdaki önemine ilişkin bkz. *Ahmet Oğuz Çinko ve Erkan Çelik* [GK], B. No: 2013/6237, 2/7/2015, §§ 43-57).

49. Bahse konu yazıda başvurunun mizahi bir dille müştekiyi eleştirdiği açıktır. Başvurucu, ayrıca törende şiir okunması sırasında müştekinin gözlerinin yaşarmasını hicvetmekte ve kinayeli bir üslupla müştekinin gözyaşlarının inandırıcı olmadığını dile getirmektedir. Buna karşın köşe yazısının müştekiyi aşağıladığı ya da müştekiyle kaba bir şekilde alay ettiği değerlendirilmemiştir. İnternet gazetesinin hitap ettiği mahalde müştekinin önemli bir kuruluşun yöneticisi olduğu ve üstelik siyasi bir kimliği bulunduğu, başka bir deyişle itiraz götürmeyen tanınmışlık derecesi gözetildiğinde kendisine yöneltilen eleştiri ve düşünce açıklamalarına daha toleranslı olması gerektiği açıktır.

50. Müştekinin siyasete atılma iradesi -şu veya bu şekilde- belli olduktan sonra gazetecilerin onun sözlerini ve davranışlarını takip etmeleri, onun hakkında fikir oluşturarak kamuoyunu bilgilendirmeye hatta yönlendirmeye çalışmaları demokratik bir toplumda kaçınılmazdır. Rahatsız edici de olsa siyasilere ve tanınmış kişilere ilişkin yapılan bilgilendirme ve eleştirilerin cezalandırılması "caydırıcı etki" doğurarak toplumdaki ve kamuoyundaki farklı seslerin susturulmasına yol açabilir. Cezalandırılma korkusu, çoğulcu toplumun sürdürülebilmesine engel olabilir (*Ergün Poyraz (2)*, § 79). Bu nedenle somut olayda başvurunun 1.000 TL tazminat ödemesine karar verilmesi, bilgilendirme ve eleştiri ortamına zarar verebilecektir.

51. Sonuç olarak yukarıdaki hususlar dikkate alındığında İlk Derece Mahkemesinin gerekçeleri, başvurunun ifade ve basın özgürlüklerine yapılan müdahale için yeterli ve ilişkili sayılamaz. Bu nedenle verilen kararda, ilgili çıkarlar arasında adil bir denge kurulduğu söylenemez.

52. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

53. Başvurucu, temyiz talebinin Yargıtayca incelenmeden reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Mevcut koşullarda, başvurunun sonucu da değerlendirildiğinde başvurunun bu şikâyeti hakkında bir değerlendirme yapılmasına gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

54. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

“(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

55. Başvurucu, yeniden yargılama ile 1.000 TL maddi ve 2.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

56. Başvurucunun ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

57. İfade ve basın özgürlüklerinin ihlal edilmesi nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 1.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

58. İfade ve basın özgürlüklerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Bandırma 1. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

59. Yeniden yargılamaya hükmedildiğinden maddi tazminat talebi yönünden karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

60. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206.10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade ve basın özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,**

B. Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin **İHLAL EDİLDİĞİNE,**

C. Kararın bir örneğinin ifade ve basın özgürlüklerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bandırma 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2013/157 ve K.2013/409) **GÖNDERİLMESİNE,**

Başvuru Numarası : 2014/6009

Karar Tarihi : 15/2/2017

D. Başvurucuya net 1.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, yeniden yargılamaya hükmedildiğinden maddi tazminata ilişkin talep hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

E. 206.10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/2/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Recai AKYEL